

Uzasadnienie do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
z dnia 29 września 2014 r.
w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066

Zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych sporządzany jest na 10 lat, pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody).

Obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 zatwierdzono decyzją Komisji Europejskiej jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty 12 grudnia 2008 r., którą opublikowano w Dzienniku Urzędowym Komisji Europejskiej 13 lutego 2009 r. (wejście w życie dnia 6 marca 2009 r.), a wyznaczono w celu ochrony przedmiotów ochrony wymienionych w Załączniku I i Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, tj.:

- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*,
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*),
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- *9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*),
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe,
- 1324 Nocek duży *Myotis myotis*,
- 1337 Bóbr europejski *Castor fiber*,
- 1355 Wydra *Lutra lutra*,
- 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*,
- 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*,
- 1130 Boleń *Aspius aspius*,
- 1163 Głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- 1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*,

- 6177 Modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*,
- 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*,
- 6179 Modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*.

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 (zwanego dalej Obszarem) został sporządzony z uwzględnieniem wymagań określonych w art. 28 ust. 10 *ustawy o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) oraz zgodnie z zapisami *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 roku w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000* (Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.).

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych dla Obszaru jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) Dyrektywy Siedliskowej (dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz.U.U.E.L.92.206.7, Dz.U.U.E-sp.15-2-102 z późn. zm.).

Prace nad projektem planu zadań ochronnych dla Obszaru rozpoczęły się w marcu 2012 roku w ramach realizacji projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V.

Przedmiotowy projekt planu zadań ochronnych zawiera wszystkie niezbędne elementy wynikające z zapisów ww. *ustawy o ochronie przyrody* i ww. *rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000*.

Obszar mający znaczenia dla Wspólnoty Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 położony jest w dolinie rzeki Nysa Łużycka, na terenie powiatu zgorzeleckiego, w gminach: Miasto i Gmina Bogatynia, Gmina wiejska Zgorzelec, Miasto Zgorzelec.

Obszar obejmuje silnie zróżnicowany krajobraz doliny rzecznej, od partii przełomowych między Trzcīncem a Posadą, po łagodnie płynący ciek obszaru podgórskiego, z mozaikowym układem siedlisk i wieloma cennymi gatunkami biotopów nadrzecznych. Częste wylewy Nysy powodują dobry stan zachowania towarzyszących jej siedlisk.

Na skarpach pradoliny i na odcinku przełomowym wykształcają się zbiorowiska leśne, zajmujące łącznie około 35% powierzchni obszaru. Na przełomowym odcinku między Trzcīncem i Bratkowem znajdują się najcenniejsze kompleksy leśne grądów oraz buczyn, miejscami łęgów i lasów zboczowych o charakterze podgórskim. Bardzo często zespoły grądów schodzą do samego koryta rzecznej. Kompleksy grądów i łęgów są dobrze zachowane. W okolicy miejscowości Posada grądy zostały objęte ochroną rezerwatową.

Występują tu ponadto rozległe obszary łąk świeżych, wilgotnych i zmiennowilgotnych, szuwarów, ziołorośli oraz gruntów ornich. Teren w większości objęty jest ekstensywną gospodarką rolną.

Licznie występują tu starorzecza połączone systemami rowów oraz oczka wodne, a także sztuczne zbiorniki będące miejscem bytowania i rozrodu płazów.

W trakcie prac terenowych zweryfikowano listę przedmiotów ochrony w obszarze. W wyniku prac inwentaryzacyjnych stwierdzono, iż powierzchnia siedliska 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), znajdującego się w Standardowym Formularzu Danych, zwanym dalej „SDF” obszaru z oceną reprezentatywności D, jest około czterokrotnie większa od dotychczasowo podawanej – z tego względu siedlisko uznano za przedmiot ochrony obszaru.

Ponadto w trakcie badań terenowych w 2012 roku nie potwierdzono występowania w obszarze gatunków 1130 boleń i 1163 głowacz białopłetwy. Boleń występuje jedynie w dolnym biegu rzeki – poza obszarem, na północ od jego granic, ponadto w granicach obszaru brak jest dogodnych dla gatunku siedlisk, a spotykane osobniki pochodzą ze sztucznego zarybiana. Zaproponowano wyłączenie tego gatunku z listy przedmiotów ochrony obszaru. Podobnie głowacz białopłetwy - występuje w Nysie Łużyckiej ale daleko poniżej obszaru. Na całym odcinku Nysy Łużyckiej w granicach obszaru występują jednak dogodne warunki zarówno dla stadiów młodocianych, jak i dorosłych głowacza zatem możliwe jest zasiedlenie w przyszłości. W związku z powyższym zaproponowano nadanie oceny populacji gatunku jako D (nieistotna). Badania terenowe prowadzone na potrzeby opracowania planu zadań ochronnych, zwanego dalej „PZO”, jak również prowadzone od kilku lat obserwacje nie potwierdziły także występowania w obszarze 1188 kumaka nizinnego. Dane o występowaniu gatunku pochodzą z lat 90- tych XX wieku. W związku z powyższym zaproponowano nadanie oceny populacji gatunku jako D (nieistotna). W przypadku 1324 nocka dużego nie stwierdzono w obszarze kolonii letnich gatunku, a potencjalne miejsca żerowisk występują bardzo nielicznie. W sztolni w Zgorzelcu, stanowiącej potencjalne zimowisko gatunku, nie potwierdzono obecności nocka dużego – w związku z powyższym także ocenę populacji nocka dużego zaproponowano obniżyć na D. Podobnie zaproponowano obniżenie na D ocenę populacji 1337 bobra europejskiego – występowanie gatunku stwierdzono tylko na jednym nielicznym stanowisku w obszarze.

Podczas prac nad projektem przeanalizowano także przebieg granicy obszaru i wskazano na konieczność zmiany jej przebiegu. Zmiana polegać będzie na dociągnięciu granicy do istniejących granic działek ewidencyjnych oraz włączeniu do obszaru działek, na których zinwentaryzowano przedmioty ochrony, co wpłynie na poprawę spójności obszaru Natura 2000. Z obszaru planuje się wyłączyć działki ewidencyjne o niewielkiej wartości przyrodniczej (grunty orne, tereny zbudowane i zieleń miejską). Powierzchnia obszaru zmieni się z 1 661,7 ha na 1 586,1 ha.

Powyższe dane pozwoliły na opracowanie i przekazanie do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, zwanej dalej „GDOS”, wniosku o wprowadzenie zmian do SDF obszaru. SDF został zaktualizowany w styczniu 2014 roku w następującym zakresie: do przedmiotów ochrony obszaru zaliczono siedlisko przyrodnicze 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, zmieniono parametry siedlisk przyrodniczych (wielkość zajmowanej powierzchni, reprezentatywność, stan zachowania i ocenę ogólną) i gatunków (stan siedlisk, ocena znaczenia obszaru). Zaktualizowany Standardowy Formularz Danych Obszaru zawiera aktualną listę przedmiotów ochrony.

Natomiast proponowane zmiany weryfikacji listy przedmiotów ochrony Obszaru, mające na celu obniżenie oceny populacji gatunków na D i wyłączenie bolenia z listy przedmiotów ochrony oraz korekta granic wymagają akceptacji Komisji Europejskiej.

Głównym zagrożeniem dla siedlisk 3150 i 3260 jest zanieczyszczenie wód powierzchniowych – ma to wpływ na eutrofizację i pogorszenie stanu siedliska, a zanieczyszczenia drobnocząsteczkowe z wód kopalnianych zmniejszają przejrzystość wody i uniemożliwiają rozwijanie się roślinności ze związku *Ranunculion fluitantis*. Ponadto gromadzenie się osadów i zarastanie powoduje lądowanie starorzeczy, a intensywne użytkowanie wędkarskie starorzeczy powoduje nadmierne wydeptywanie brzegów i niszczenie roślinności nadbrzeżnej i wodnej.

Zagrożenia dla siedlisk łąkowych w obszarze związane są głównie z niewłaściwie prowadzoną gospodarką kośną, kośno-pastwiskową – brak lub nieregularne koszenie powoduje zarastanie siedlisk oraz zmiany w strukturze płatów, a także wkraczanie inwazyjnych gatunków roślin. Zaleganie biomasy, podobnie jak wkraczanie obcych gatunków inwazyjnych, przyczynia się do zmian w składzie gatunkowym i zaburzenia struktury siedlisk. Natomiast nadmierne użytkowanie rolnicze prowadzi do znacznego uproszczenia składu gatunkowego siedliska.

W przypadku siedlisk leśnych zaburzona struktura i funkcja siedliska jest efektem występowania gatunków drzew niewłaściwych dla siedliska, niedostosowania typu rębni i występowania zbyt małej ilości martwego drewna.

Zagrożenia dla gatunków motyli są silnie powiązane z zagrożeniami dla siedlisk łąkowych w obszarze, wynikają ze zmiany sposobu uprawy w części siedlisk oraz wkraczania obcych inwazyjnych gatunków roślin, co powoduje ustępowanie roślin żywicielskich gatunków.

Zagrożenia dla traszki grzebieniastej powodują ustępowanie gatunku ze zbiorników i są skutkiem zarówno zanieczyszczenia wód, zamulenia bądź wysychania zbiorników, jak i ich zarybiania, co powoduje wzrost drapieżnictwa. Ponadto zagrożeniem dla traszki jest śmiertelność w wyniku rozjeżdżania przez pojazdy. Zbiorniki zasiedlone przez ten gatunek położone są w pobliżu drogi ze Zgorzelca do Radomierzyc – podczas okresów wiosennej i jesiennej migracji dochodzi do zabijania migrujących traszek przez samochody.

Zagrożenia dla wydry związane są głównie z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych – zmniejsza się dostępność pokarmu w siedlisku, ponadto wydra jest szczególnie narażona na zanieczyszczenie środowiska pestycydami i metalami ciężkimi, co w skrajnych przypadkach może prowadzić do śmierci osobników – oraz pracami regulacyjnymi i modyfikacjami w korycie rzeki prowadzącymi do utraty schronień i zubożenia żerowisk gatunku. Ponadto z uwagi na fakt, iż w pobliżu stanowisk gatunku przebiegają drogi oraz linia kolejowa pojawia się ryzyko przypadkowej śmierci wydry z wyniku kolizji z pojazdami – stwierdzenie jednak skali zjawiska wymagać będzie osobnych badań w postaci ekspertyzy.

Dla siedlisk i gatunków dla których zidentyfikowano istniejące zagrożenia, wskazano cele działań ochronnych oraz ustalono konkretne działania ochronne w zakresie ochrony czynnej.

Działania ochronne mają na celu zachowanie przedmiotów ochrony w stanie właściwym bądź co najmniej niezadawalającym lub poprawę ich stanu poprzez ochronę czynną. Dotyczą one m.in. oczyszczenia siedlisk 3150 i 3260 z odpadów i zalegającej biomasy, a w przypadku siedlisk leśnych – modyfikacji prowadzonej gospodarki leśnej w celu poprawy stanu zachowania siedlisk i zapewnienia odpowiedniej ilości martwego drewna. Dla traszki grzebieniastej zaplanowano działania mające na celu ochronę i zachowanie siedliska gatunku i zmniejszenie śmiertelności w wyniku kolizji z pojazdami. Działania ochronne dla wydry związane są z zachowaniem warunków odpowiednich dla gatunku wzdłuż Nysy Łużyckiej. Zaplanowano także uzupełnienie stanu wiedzy na temat występowania niektórych siedlisk przyrodniczych (3150,6430, 6510, *9180).

W stosunku do użytków rolnych (głównie trwałe użytki zielone) położonych w obszarze Natura 2000 wyróżniono działania obligatoryjne i fakultatywne. Realizacja działań obligatoryjnych jest wymogiem podstawowym określonym w zasadach wzajemnej zgodności (cross compliance). Rolnicy otrzymujący wsparcie wynikające z realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej muszą realizować te działania. Zostały one określone na takim poziomie, aby pozwalały na realizację działań fakultatywnych, które są dobrowolnym odpłatnym zobowiązaniem rolnika.. Są one określone wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, zwanego dalej „PROW”, ukierunkowanego na ochronę siedlisk przyrodniczych.

Zaplanowany monitoring dotyczy kontroli płatów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków w zakresie wykonania zaplanowanych działań ochronnych. Ponadto dla wszystkich przedmiotów ochrony zaplanowano monitoring oceny ich stanu zachowania według parametrów opracowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zwanego dalej „PMŚ”, w terminach określonych w zarządzeniu.

Nie wskazuje się zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planie zagospodarowania przestrzennego województwa, bowiem ich zapisy nie wpływają na stan ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono Obszar.

Sporządzenie planu ochrony dla Obszaru nie jest konieczne. Plan zadań ochronnych jest wystarczającym narzędziem do zapewnienia ochrony przedmiotom ochrony w Obszarze.

Ustanowienie planu zadań ochronnych poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa.

Pierwsze spotkanie informacyjne, na którym przedstawiono założenia projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, listę obszarów, dla których sporządzane będą plany zadań ochronnych oraz zasady współpracy odbyło się w dniu 4 marca 2010 r. Na spotkanie zaproszone zostały właściwe samorządy gminne, na których terenie znajdują się obszary Natura 2000, dla których były opracowywane plany zadań ochronnych.

W dniu 30 kwietnia 2011 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim (dolnośląskie) ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zamiarze przystąpienia do opracowywania projektów planów zadań ochronnych dla 35 obszarów Natura 2000 w województwie dolnośląskim, w tym dla Obszaru Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej. Ponadto obwieszczenie zostało wysłane i wywieszane na tablicach ogłoszeń:

- Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia w dniach 16 maja – 7 czerwca 2011 r.,
- Urzędu Miasta Zgorzelec w dniach 17 maja – 7 czerwca 2011 r.,
- Urzędu Gminy Zgorzelec w dniach 18 maja – 9 czerwca 2011 r.

Następnie w dniu 8 maja 2012 r. w Biuletynie Informacji Publicznej i w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu (na tablicy ogłoszeń) oraz w Gazecie Wyborczej o zasięgu wojewódzkim ukazało się obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 7 maja 2012 r. informujące o przystąpieniu do sporządzenia projektów planów zadań ochronnych m.in. dla obszaru Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066 przez ansee consulting Michał Jaśkiewicz. Obwieszczenie zostało również wysłane i wywieszane na tablicach ogłoszeń:

- Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia w dniach 11 maja – 4 czerwca 2012 r.,
- Urzędu Miasta Zgorzelec w dniach 14 maja – 6 czerwca 2012 r.,
- Urzędu Gminy Zgorzelec w dniach 11 maja – 5 czerwca 2012 r.
- Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu w dniach 14 maja – 5 czerwca 2012 r.

W procesie prac nad planem zadań ochronnych dla Obszaru zorganizowano spotkanie informacyjne, dwa spotkania negocjacyjne i dwa spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy, na które zaproszono osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie terenów kluczowych dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, przedstawiciele samorządów, grupę ekspertów oraz inne zainteresowane strony. Podczas spotkań omówiono zasady pracy nad projektem planu zadań ochronnych, funkcję Zespołu Lokalnej Współpracy, przedstawiono także obecny stan wiedzy o Obszarze i jego przedmiotach ochrony. Poza tym omawiano kwestie korekty granic Obszaru, zmian w SDF oraz omówiono rzeczywiste i potencjalne zagrożenia, jakie zidentyfikowano w obszarze. Uzgodniono także cele ochrony, ustalono działania ochronne oraz określono zasady monitoringu działań ochronnych i przedmiotów ochrony. Zorganizowana została także wizja terenowa, podczas której uczestnicy mogli w terenie zobaczyć przedmioty ochrony obszaru. Ponadto zostało zorganizowane spotkanie z przedstawicielami Republiki Federalnej Niemiec (Wolny Kraj Saksonia) w celu omówienia projektu Planu, przedstawienia informacji o stanie przedmiotów ochrony obszaru i problemach związanych z jego funkcjonowaniem, a także nawiązania współpracy służącej realizacji działań zawartych w Planie.

Obwieszczeniem z dnia 1 kwietnia 2014 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu zadań ochronnych i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej

wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) i w związku z art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.). Obwieszczenie zostało zamieszczone na tablicach ogłoszeń oraz stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a także ukazało się drukiem w prasie lokalnej (dodatku dolnośląskim Gazety Wyborczej) w dniu 3 kwietnia 2014 r. Projekt zarządzenia udostępniono również na Platformie Informacyjno – Komunikacyjnej (pzo.gdos.gov.pl) w dniach 3 kwietnia – 24 kwietnia 2014 r. Obwieszczenie było również wywieszane na tablicach ogłoszeń: Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia, Urzędu Miasta Zgorzelec, Urzędu Gminy Zgorzelec i Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu w dniach 3 kwietnia – 24 kwietnia 2014 r.

Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków.

W trakcie konsultacji społecznych projektu planu zadań ochronnych uwagi przekazały następujące instytucje i organizacje:

- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,
- PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów,
- Klub Przyrodników,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu.
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Uwagi zgłoszone przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, zwany dalej „RZGW”, rozpatrzono następująco:

1. Uwzględniono uwagę dotyczącą zmiany nazwy instytucji z „Inspektorat” na „Nadzór Wodny w Zgorzelcu” w tabeli zawierającej dane członków Zespołu Lokalnej Współpracy w projekcie dokumentacji PZO.
2. Uwzględniono uwagę dotyczącą wskazania typu własności użytków gruntowych w dokumentacji PZO.
3. Uwzględniono uwagę dotyczącą działania ochronnego pn. „Eliminacja lub ograniczenie występowania ekspansywnych gatunków roślin obcego pochodzenia w ramach wykonywania robót na brzegach Nysy Łużyckiej, zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się rdestowców (np. utylizacja humusu z kłączami rdestowców)” w odniesieniu do siedliska 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitantis*) poprzez usunięcie zapisu o utylizacji humusu .
4. Uwzględniono uwagę dotyczącą działań ochronnych związanych z ograniczeniem prac regulacyjnych w obrębie koryta rzeki w odniesieniu do gatunku 1355 wydra *Lutra lutra* poprzez dodanie zapisu „z wyjątkiem prac niezbędnych do zachowania stałości przebiegu granicy państwowej, która przebiega środkiem koryta rzeki i sytuacji bezpośrednio zagrażających życiu i mieniu ludzi”.
5. Uwzględniono uwagę dotyczącą działań ochronnych związanych z ograniczeniem wycinki drzew w odniesieniu do gatunku 1355 wydra *Lutra lutra* poprzez dodanie zapisu „z wyjątkiem sytuacji bezpośrednio zagrażających życiu i mieniu ludzi”.

Uwagi przekazane przez PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów rozpatrzono następująco:

1. Uwzględniono uwagę dotyczącą opisu zagrożenia istniejącego H01 zanieczyszczenie wód powierzchniowych w stosunku do siedliska 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* i gatunku 1355 wydra *Lutra lutra* poprzez wykreślenie zapisu „Kopalnia Turów stosuje technologie mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia wód.” z projektu zarządzenia.
2. Uwzględniono uwagę dotyczącą opisu zagrożenia istniejącego H01.01 zanieczyszczenie wód powierzchniowych z zakładów przemysłowych w stosunku do siedliska 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*) poprzez wykreślenie zapisu „Kopalnia Turów stosuje technologie mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia wód.” z projektu zarządzenia. Wykreślono także z projektu zarządzenia zagrożenie C01.04.01 Kopalnie odkrywkowe.

Uwagi przekazane przez Klub Przyrodników dotyczyły propozycji zmiany granic obszaru:

1. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej proponowanego wyłączenia sztolni z obszaru - sztolnia w Zgorzelcu nigdy nie była istotnym miejscem zimowania nietoperzy, dla tego gatunku są inne istotne miejsca zimowania objęte ochroną (np. sztolnie w Leśnej). Dane wcześniejsze wskazują, że było to miejsce przebywania jednego osobnika (Benna 2008 r.). Obszar ma charakter doliny rzecznej i ekosystemy z nią związane są tu głównym przedmiotem ochrony. Nocek duży to typowy gatunek dojrzałych kompleksów leśnych zwłaszcza grądowych. Utrzymywanie enklawy zlokalizowanej na terenie parku miejskiego wewnątrz zabudowy miejskiej jest niecelowe, zwłaszcza że nie ma innych walorów poza potencjalnym zimowaniem pojedynczych osobników nocka dużego. Bardziej efektywne jest skupienie się na działaniach w miejscach istotnych dla zimowania tego gatunku.
2. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej propozycji wyłączenia z obszaru wydzieleni leśnych, pomimo iż nie wszystkie wydzielenia leśne objęte były badaniami terenowymi. Metodyka prac nad PZO nie wymaga pełnej inwentaryzacji terenowej, natomiast propozycja zmiany granic była weryfikowana i uzgadniana z Nadleśnictwem Pieńsk.
3. Uwaga dotycząca proponowanego w planie zadań ochronnych wyłączenia kilku działek stanowiących pola orne z granic obszaru, ze względu na brak przedmiotów ochrony – uwaga nie została uwzględniona. Nie ma możliwości udowodnienia, jakie siedliska były na tym terenie 1 maja 2004 r., jak również nie ma żadnych danych terenowych ani literaturowych, które wskazywałyby na obecność cennych siedlisk przyrodniczych w tym obszarze. Zbiorowiska łąk świeżych i zmiennowilgotnych, siedliska modraszków są chronione w wielu innych obszarach na terenie Dolnego Śląska, więc nie ma potrzeby sądzić, że ten typ siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków jest w niewłaściwym stopniu chroniony.

Uwagi przekazane przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych we Wrocławiu, zwaną dalej „RDLP”, rozpatrzono następująco:

1. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej faktu, iż przedstawiony w zarządzeniu przebieg granicy nie pokrywa się z granicami wydzieleń leśnych, ponieważ w momencie tworzenia obszaru granice nie były prowadzone po granicach wydzieleń leśnych. W trakcie prac nad planem zadań ochronnych zaproponowano zmianę granicy, uwzględniającą „dociągnięcie” do wydzieleń leśnych, jednak jej zmiana wymaga akceptacji Komisji Europejskiej. Natomiast obecnie zarządzenie odnosi się do istniejących granic obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066.
2. Nie uwzględniono uwagi: „W związku z brakiem możliwości terenowej identyfikacji siedliska (płat siedliska nie pokrywa się z granicami wydzieleń) nie można odnieść się do powyższych zapisów” w odniesieniu zagrożeń i celów dla siedlisk 6410 i 6510 – nie wiadomo, czego dotyczy uwaga.
3. Uwagę dotyczącą wykreślenia zagrożenia istniejącego B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji w stosunku do siedlisk 9110 i 9130 uwzględniono w części - zmieniono kod zagrożenia na J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Pozostawiono jednak opis zagrożenia ponieważ zidentyfikowano go na podstawie obecnego planu urządzenia lasu – w ocenie ekspertów jego realizacja stanowi zagrożenie dla siedlisk 9110 i 9130.
4. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej wykreślenia zapisu „w płatach obserwuje się zbyt małe zasoby martwego drewna” z opisu zagrożeń istniejących dla siedlisk *9180 i 9170 Zagrożenie zostało zidentyfikowane na podstawie oceny ekspertów. Zmieniono jednak kod zagrożeń z B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji na J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska w stosunku do siedliska.
5. W przypadku zagrożenia istniejącego J03.01 Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska w stosunku do siedliska (pierwotnie B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji) dla siedliska *91E0 zawnioskowano o ponowną weryfikację przedmiotu ochrony, gdyż zdaniem RDLP przedmiotowe siedlisko nie posiada cech siedliska przyrodniczego *91E0. Uwagę uwzględniono częściowo – opis zagrożenia uzupełniono o zapis „Stan siedliska wymaga szczegółowego rozpoznania i uzupełnienia wiedzy”. Zapis dotyczący uzupełnienia stanu wiedzy o siedlisku w obszarze umieszczono też w tabeli zawierającej cele działań ochronnych oraz działania ochronne.
6. Nie uwzględniono uwagi dotyczącej uzupełnienia opisu zagrożeń: istniejącego J03.01 oraz potencjalnego J02.03 dla gatunku 1355 wydra: „(...) prace regulacyjne i modyfikacje prowadzone w korycie rzeki (wyrównywanie dna, prostowanie koryta, wycinka drzew na brzegu, usuwanie martwych drzew (...))” o zapis „z wyjątkiem sytuacji zagrożenia życia i mienia ludzi”. Zapis taki nie mieści się w formule opisu zagrożeń. Uzupełniono jednak – również zgodnie z uwagą RZGW – zapis działań ochronnych związanych z ograniczeniem prac regulacyjnych w obrębie koryta rzeki poprzez

dodanie: „z wyjątkiem prac niezbędnych do zachowania stałości przebiegu granicy państwowej, która przebiega środkiem koryta rzeki i sytuacji bezpośrednio zagrażających życiu i mieniu ludzi”.

7. Częściowo uwzględniono uwagę dotyczącą celu działań ochronnych pn. „Zachowanie w niepogorszonym stanie (co najmniej U1) lub poprawa stanu siedliska w zakresie wskaźników wiek drzewostanu, martwe drewno, struktura pionowa i przestrzenna drzewostanu. Dążenie do przywrócenia składu gatunkowego drzewostanu typowego dla siedliska przyrodniczego.” w odniesieniu do siedlisk 9110, 9130, 9170 i *91E0 i *9180. Zapis celu zmieniono na bardziej ogólny, a także wykreślono cel „Dążenie do przywrócenia składu gatunkowego drzewostanu typowego dla siedliska przyrodniczego”.
8. Nie uwzględniono uwag dotyczących wykreślenia działań ochronnych dla siedlisk 6410 i 6510 na działkach: obręb Radomierzyce, działka nr 159/445, obręb Koźlice działka nr 130/303 z uwagi na brak możliwości terenowej identyfikacji siedlisk przez RDLP. Według oceny ekspertów siedliska występują we wskazanych miejscach. Istnieje natomiast możliwość korekty na etapie monitoringu siedliska w czasie realizacji PZO.
9. W związku z uwagą dotyczącą działania związanego z modyfikacją prowadzonej gospodarki leśnej ze względu na fakt, iż Nadleśnictwo Pieńsk nie posiada informacji na temat zasobów martwego drewna w poszczególnych lokalizacjach siedlisk 9110, 9130, 9170, *9180 i *91E0, brak jest więc podstaw do skutecznie uwarunkowanych działań ochronnych - usunięto wskazanie dotyczące modyfikacji pozostawiając, po uwzględnieniu również uwagi GDOŚ w zakresie preredagowania jego treści, zapis: „Zapewnić zasoby martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez:
 - pozostawienie wywrotów i złomów,
 - pozostawianie martwych drzew stojących oraz drzew dziuplastych i próchniejących,
 - we fragmentach pozostawiać do naturalnego rozpadu rozproszone pozostałości pozębów, z wyłączeniem sytuacji bezpośrednio zagrażających bezpieczeństwu ludzi i ich mienia oraz trwałości drzewostanu.”
10. Częściowo uwzględniono uwagę dotyczącą działania ochronnego pn. „Przyjęcie przyrodniczego typu lasu jako typ drzewostanu (Bk)” w odniesieniu do siedlisk 9110, 9130, 9170 i *9180 poprzez zmianę zapisu dotyczącego działania na: „Preferować w nasadzeniach gatunki drzew charakterystyczne dla 9110/9130/9170/*9180.
11. Uwzględniono uwagę dotyczącą wykreślenia „krzewów” z zapisu działania ochronnego pn. „Stopniowe usuwanie drzew i krzewów gatunków obcych siedliskowo i geograficznie na etapie zaplanowanych prac gospodarczych” w stosunku do siedliska 9170 – gdyż usuwanie krzewów nie jest elementem prac gospodarczych. Zapis zmieniono zgodnie z wnioskiem.
12. Uwzględniono uwagę dotyczącą o wykreślenia Nadleśnictwa Pieńsk jako podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie działania ochronnego pn. „Modyfikacja prowadzonej gospodarki leśnej w celu poprawy

stanu zachowania siedliska. Przy zmianie sposobu użytkowania zachowanie większości siedliska jako zieleni wśród zabudowy” w odniesieniu do siedliska 9170, gdyż wymienione w obszarze wdrażania działania działki nie są w zarządzie RDLP.

13. Uwzględniono uwagę dotyczącą wykreślenia z obszaru wdrażania działań ochronnych, wskazanych przez RDLP wydziałów leśnych z siedliskami 9130 i 9170, z uwagi na położenie pomiędzy granicą państwa a linią kolejową i w związku z tym brakiem dostępu do nich. Natomiast jeśli chodzi o wykreślenie z obszaru wdrażania działań ochronnych pozostałych wskazanych przez RDLP wydziałów leśnych z siedliskiem 9170 z uwagi na niezwyfikowanie ich w terenie uwaga nie została uwzględniona. Jednocześnie obszar wdrażania monitoringu stanu przedmiotów ochrony uzupełniono o przedmiotowe wydziałenia w celu weryfikacji ich występowania.
14. Częściowo uwzględniono uwagi odnośnie siedliska *91E0 zmieniając brzmienie działań w poniższym zakresie:

- usunięto zapisy: „ograniczenie obecnego sposobu gospodarowania w siedlisku, nie wprowadzania buka. Pozostawienia wydzielającego się martwego drewna”; „modyfikacja prowadzonej gospodarki leśnej w celu poprawy stanu zachowania siedliska”; „zmiany w obecnym sposobie gospodarowania poprzez nie wykonywanie rębni wielkopowierzchniowych. Pozostawianie wydzielającego się martwego drewna. Stopniowe usuwanie drzew i krzewów gatunków obcych siedliskowo i geograficznie na etapie zaplanowanych prac gospodarczych”; „pozostawianie wydzielającego się martwego drewna. Stopniowe usuwanie drzew i krzewów gatunków obcych siedliskowo i geograficznie na etapie zaplanowanych prac gospodarczych. Przyjęcie przyrodniczego typu lasu jako typ drzewostanu Ol-Js”.

Obecnie działania ochronne dla siedliska *91E0, po uwzględnieniu również uwagi GDOŚ w zakresie przeredagowania jego treści, mają brzmienie:

- preferować w nasadzeniach gatunki drzew charakterystyczne dla łągów.

Zapewnić zasoby martwego drewna, z dostosowaniem do konkretnych uwarunkowań lokalnych (wieku i stanu sanitarnego drzewostanu, wymogów przeciwpożarowych i zagrożeń wynikających z wpływów antropogenicznych) poprzez:

- pozostawienie wywrotów i złomów,

- pozostawianie martwych drzew stojących oraz drzew dziuplastych i próchniejących,

- we fragmentach pozostawiać do naturalnego rozpadu rozproszone pozostałości po rębach, z wyłączeniem sytuacji bezpośrednio zagrażających bezpieczeństwu ludzi i ich mienia oraz trwałości drzewostanu.”

Stosować rębnie złożone ze średnim i długim okresem odnowienia w ramach prowadzenia cięć z zakresu użytkowania rębego. Dopuszcza się wykonywanie cięć sanitarnych związanych z usuwaniem zarażonych jesionów.

- stopniowe usuwanie drzew gatunków obcych siedliskowo i geograficznie na etapie zaplanowanych prac gospodarczych.

Ponadto, z uwagi na wątpliwości co występowania siedliska w podanej lokalizacji zaplanowano uzupełnienia stanu wiedzy na temat jego występowania w obszarze.

Projekt zarządzenia został także przesłany do zaopiniowania do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Wszystkie techniczne uwagi GDOŚ zostały uwzględnione. Ponadto: doprecyzowano kod zagrożenia dla 1060 czerwończyka nieparka związany z użytkowaniem rolniczym łąk, doprecyzowano cele działań ochronnych, przeredagowano również zapis działań dla siedlisk 3150 i 3260 dotyczący oczyszczenia ich z odpadów. Doprecyzowano także zapis odnoszący się do podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie działań ochronnych związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej dla siedlisk 9170, 91E0 z uwagi na fakt, iż część pól położona jest na gruntach prywatnych lub jest własnością Miasta Zgorzelec. Przeredagowano także zapis działania ochronnego dla 1166 traszki grzebieniastej dotyczącego powiadomienia właścicieli działek o występowaniu gatunku oraz wskazano organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 jako jedyny podmiot odpowiedzialny za wykonanie działania. Usunięto działanie ochronne pn. „utrzymanie warunków sprzyjających zachowaniu siedliska w tym stosunków wodnych” z uwagi na fakt, iż niemożliwe jest zrealizowanie działania zależnego od procesów naturalnych.

Usunięto także z działania dla siedliska 3260 dotyczącego usuwania rdestowców, zdanie: „zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się rdestowców”, ponieważ nie ma sposobów, które skutecznie zapobiegłyby ich rozprzestrzenianiu.

Projekt zarządzenia został na podstawie art. 59 ust. 2 *ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 ze zm.)*, uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 29 września 2014 r.